

Regeringskansliet
Försvarsdepartementet
Enheten för material, forskning och
utveckling (MFU)
103 33 Stockholm

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Eva Westberg

eva.westberg@hsv.se

Remiss

2011-06-07

Reg.nr 13-2213-11

Betänkandet (SOU 2011:36) Forskning och utveckling samt försvarslogistik – i det reformerade försvaret

(Ert dnr Fö2011/613/MFU)

Sammanfattning

Högskoleverket begränsar sitt remissyttrande till de delar av betänkandet som rör forsknings- och utvecklingsverksamheten inom försvars- och säkerhetsområdet. Verket har inga synpunkter på de försvarslogistiska frågorna.

Sammanfattningsvis anser Högskoleverket att det är viktigt att värna om att besparingarna för Försvarsmakten inte försämrar förutsättningarna för samhällsviktig forskning och utveckling inom försvars- och säkerhetsområdet. Verket ställer sig helt och hållet bakom det särskilda yttrandet från Mattias Jennerholm, Utbildningsdepartementet.

Högskoleverket tillstyrker att det inrättas en ny anslagspost för Försvarsmaktens långsiktiga forskning och teknikutveckling. Verket anser att förslaget om att inrätta ett särskilt råd för försvars- och säkerhetsfrågor under Försvarsdepartementet behöver en djupare analys. Högskoleverket delar Försvarsstrukturutredningens bedömning att Försvarshögskolan bör få en större grundfinansiering genom anslag för den fortsatta utvecklingen av officersutbildningen till en professionsvetenskap samt för finansieringen av forskningen. Högskoleverket avstyrker att Försvarshögskolans verksamhet inordnas i något annat lärosäte eller att officersutbildningen återförs till Försvarsmakten. Verket anser att det finns anledning att närmare överväga om det kan finnas synergieffekter med att överföra verksamhet från Totalförsvarets forskningsinstitut till Försvarshögskolan.

Allmänna inledande synpunkter

Utgångspunkten för Försvarsstrukturutredningens uppdrag har varit att frigöra ekonomiska resurser för Försvarsmaktens kärnuppgifter genom att minska

kostnaderna för Försvarsmaktens materiel- och logistikförsörjning samt forskning och utveckling med minst två miljarder kronor årligen jämfört med år 2008.

Högskoleverket har inga synpunkter på effektiviseringskraven, men anser att det är viktigt att fördjupa analysen om vilka effekter besparingarna för Försvarsmakten kan få ur ett långsiktigt helhets- och samhällsperspektiv för den akademiska utbildningens och forskningens omfattning och kvalitet inom hela försvars- och säkerhetsområdet.

Verket vill i detta sammanhang hänvisa till att regeringen i propositionen *Ett lyft för forskning och innovation* (prop. 2008/09:50) har pekat på att behoven av säkerhetsforskning är ökande samt att säkerhet och krisberedskap är ett strategiskt forskningsområde. I propositionen anges även att forskningen måste vara utpräglat tvär- och mångvetenskaplig för att kunna hantera olika aspekter i samhället. Högskoleverket menar att det senare huvudsakligen bör vara en fråga för forskningen och utbildningen vid universiteten och högskolorna - inom försvars- och säkerhetsområdet framför allt vid Försvarshögskolan - som en del av utbildnings- och forskningspolitiken.

11 Forskning och utveckling samt materiel- och logistikförsörjning som svarar mot nya krav och behov

Högskoleverket delar Försvarsstrukturutredningens bedömning att det behövs en tydligare avgränsning mellan den mer kortsiktiga tillämpningsinriktade utvecklingsverksamheten för Försvarsmaktens behov och den långsiktiga kunskapsuppbyggande forskningen inom hela försvars- och säkerhetsområdet. Verket menar att en tydligare styrning och avvägning mellan dessa behov är en förutsättning för att de tillgängliga resurserna för forskning och utveckling ska kunna användas på det mest effektiva sättet både ur ett kortsiktigt och långsiktigt perspektiv för hela samhällets behov av innovation och tillväxt.

12 Den framtida forsknings- och utvecklingsverksamheten

12.5.1 Försvarsmaktens framtida behov av FoU

I enlighet med tidigare uttalanden har Högskoleverket inga synpunkter på Försvarsstrukturutredningens förslag till besparingar för Försvarsmaktens framtida behov av forskning och utveckling. Samtidigt pekar utredningen på risken för att Försvarsmaktens bedömningar snarare utgår från de givna besparingskraven än de verkliga behoven. Högskoleverket delar utredningens oro för att detta kan leda till att i första hand den långsiktiga forskningen får stå tillbaka för den kortsiktiga utvecklingsverksamheten inom försvarsområdet.

12.5.2 Nya forum och samarbetsformer för samhällets behov av försvars- och säkerhetsrelaterad FoU

Verket har svårt att ta ställning till förslaget om att inrätta ett särskilt råd för försvars- och säkerhetsforskning under Försvarsdepartementet utan en djupare analys av frågor som rör rådets uppgifter, befogenheter, kanslistöd, finansiering och förhållande till utbildnings- och forskningspolitiken.

Verket har inga synpunkter på bedömningen att det kan behövas utökade samverkansformer mellan militära och civila aktörer på forsknings- och utvecklingsområdet.

12.5.3 Ändrade principer för finansiering och avvägning av samhällets försvars- och säkerhetsrelaterade FoU

Högskoleverket ställer sig bakom Försvarsstrukturutredningens förslag att inrätta en ny anslagspost för Försvarsmaktens långsiktiga forskning och teknikutveckling. Därigenom säkerställs att Försvarsmakten har tillgång till särskilda medel för finansiering av forsknings- och utvecklingsprojekt som uppfyller försvarets långsiktiga behov i verksamhetsfrågor som är unika i förhållande till andra aktörer.

Verket delar bedömningen att det finns särskilda behov av helhets- och samhällsperspektiv, långsiktighet, integritet och sekretess samt offentligt ansvar för kunskapsproduktionen inom försvars- och säkerhetsområdet. Det är grundläggande att staten tydligt anger vilka myndigheter som har ansvar för olika delar av den strategiska kompetensförsörjningen för samhällets säkerhet. Verket stödjer utredningens bedömning att det bör ingå i de ansvariga myndigheternas uppdrag att ta fram långsiktiga kompetensförsörjningsplaner på dessa områden.

13 Forskning och utveckling – framtida struktur

13.7 FHS framtida organisation och koppling till vetenskapssamhället

Högskoleverket stödjer Försvarsstrukturutredningens bedömning att Försvarshögskolan bör få en större grundfinansiering genom anslag för att säkerställa en utbildning som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt en nödvändig ämnesutveckling och finansiering av forskningen. Försvarshögskolan behöver en stabil och långsiktig finansiering för att fortsätta arbetet med att utveckla officersyrket till en professionsvetenskap samt att etablera och upprätthålla en utbildning på forskarnivå med tillstånd att utfärda examen i ett eller flera forskarutbildningsämnen. Försvarsstrukturutredningen gör bedömningen att det finns en uppenbar risk för att vissa forskningsämnen hos Försvarshögskolan redan i dag har en underkritisk eller nära underkritisk nivå. Om inte resurser tillförs finns det därför en risk för att det förväntade bortfallet av intäkter från försvarssektorn negativt

påverkar förutsättningarna för högskolan att upprätthålla en kvantitativt och kvalitetsmässigt hög nivå på sin utbildning och forskning.

Det finns ett mycket starkt samband mellan forskning och utbildning på akademisk nivå. Utbildningen på grundnivå och avancerad nivå måste vara tillräckligt omfattande för att kunna garantera återväxten inom utbildningen på forskarnivå. Detta är i sin tur en förutsättning för att kunna upprätthålla en stark forskningsmiljö och en forskning som garanterar utbildningens framtida akademiska kvalitet. Utvecklingen av en professionsvetenskap som omfattar officersyrket och andra försvarsfrågor ökar förutsättningarna för synergieffekter med framför allt kunskapsområdet civil krishantering och samhällets säkerhet. Genom att ingå i högskolesystemet skapas möjlighet för samverkan även med andra närliggande akademiska discipliner och professioner. En stabilare och mer långsiktig finansiering av Försvarshögskolans verksamhet genom fasta anslag skulle stödja utvecklingen mot ett sådant självgenererande forskningsområde med utökade möjligheter till tvärvetenskaplig samverkan.

På samma grunder som departementssekreteraren Mattias Jennerholm, sakkunnig från Utbildningsdepartementet, framför i sitt särskilda yttrande kan Högskoleverket inte se att en inordning av Försvarshögskolans verksamhet i något annat lärosäte skulle lösa grundproblematiken. Dessutom skulle detta sannolikt leda till förlust av domänkunskap, i vart fall under en övergångstid, och en avsevärd försening av det akademiska utvecklingsarbetet av officersyrkets kunskapsområde till en professionsvetenskap.

Verket avstyrker att officersutbildningarna återförs till Försvarsmakten. Försvarsstrukturutredningen gör bedömningen att försvarets kunskapsbehov eller behov av kvalificerad forskning och utveckling ökar. Utredningen anser dessutom att det saknas ett samlat ansvarstagande och finansiering för att få till stånd kunskapsproduktion för hela samhällets säkerhet – speciellt i gränslandet mellan militärt och civilt. Försvarshögskolan står för en viktig del av denna kunskapsproduktion. Att under sådana förutsättningar ta ifrån högskolan officersutbildningen, och därmed en viktig finansieringskälla och bas för kunskapsuppbyggnaden, skulle vara kontraproduktivt.

Försvarsstrukturutredningen har utrett, men förkastat, att det finns anledning att överföra verksamhet från Totalförsvarets forskningsinstitut till Försvarshögskolan. Även i denna fråga ställer sig Högskoleverket bakom Mattias Jennerholms särskilda yttrande om att denna fråga borde övervägas ytterligare. Den frågeställning som behöver analyseras är om Totalförsvarets forskningsinstitut utför sådan forsknings- och utvecklingsverksamhet inom försvars- och säkerhetsområdet eller i närliggande frågor

med samhällsvetenskaplig inriktning, som skulle kunna vinna på att ingå i det akademiska systemet och ge synergieffekter vid en överföring till Försvarshögskolan.

Beslut om detta remissyttrande har tagits av universitetskanslern Lars Haikola efter föredragning av stabsjuristen Eva Westberg i närvaro av stabschefen Lennart Ståhle. I beredningen av ärendet har även avdelningschefen Magnus Hjort, biträdande avdelningschefen Carin Callerholm och utredaren Thomas Furusten deltagit.

Lars Haikola

Eva Westberg

Kopia för kännedom till:

Utbildningsdepartementet

Försvarsmakten

Totalförsvarets forskningsinstitut

Försvarshögskolan

Kungl. Tekniska högskolan (KTH)

Lunds universitet

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF)